Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2025/3977

2025 8 20

TARYBOS REKOMENDACIJA

2025 m. liepos 8 d.

dėl Čekijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

(C/2025/3977)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 ([1]), ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

Bendrosios nuostatos

(1) Reglamente (ES) 2024/1263, kuris įsigaliojo 2024 m. balandžio 30 d., nurodyti ekonomikos valdymo sistemos tikslai – skatinti patikimus bei tvarius viešuosius finansus, tvarų ir integracinį ekonomikos augimą ir atsparumą pasitelkiant reformas bei investicijas ir neleisti susidaryti perviršiniam valdžios sektoriaus deficitui. Reglamente nustatyta, kad Taryba ir Komisija, vadovaudamosi SESV nustatytais tikslais ir reikalavimais, Europos semestro kontekste vykdo daugiašalę priežiūrą. Europos semestras visų pirma apima konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų rengimą ir įgyvendinimo priežiūrą. Be to, tuo reglamentu valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę už fiskalinę politiką ir jame akcentuojamas vidutinės trukmės laikotarpis, taip pat veiksmingesnis bei nuoseklesnis vykdymo užtikrinimas. Kiekviena valstybė narė privalo Tarybai ir Komisijai pateikti nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio (priklausomai nuo nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės, 4 arba 5 metų) fiskalinį struktūrinį planą, kuriame išdėstomi jos fiskaliniai, reformų ir investicijų įsipareigojimai. Tame plane nustatytas grynųjų išlaidų ([2]) planas turi atitikti reglamento reikalavimus, įskaitant reikalavimus užtikrinti, kad valdžios sektoriaus bendroji skola būtų pradėta patikimai mažinti arba ir toliau būtų patikimai mažinama ne vėliau kaip iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdairaus lygio, t. y. mažesnė nei 60 % bendrojo vidaus produkto (BVP), ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas ir nesiektų Sutartyje nustatytos 3 % BVP pamatinės vertės ir (arba) toks išliktų. Koregavimo laikotarpis gali būti pratęsiamas ne daugiau kaip trejais metais, jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas pagal reglamente nustatytus kriterijus;

([1]) OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Grynosios išlaidos, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punkte: grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus: i) palūkanų išlaidas; ii) diskrecines pajamų priemones; iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų; iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui; v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones;

(2) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241 ([3]), kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (toliau – EGADP). Pagal EGADP valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. teikiama Sąjungos finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro prioritetus EGADP prisideda prie ekonomikos bei socialinio atsigavimo, kartu skatindama tvarias reformas ir investicijas, kuriomis visų pirma remiama valstybių narių žalioji ir skaitmeninė pertvarkos ir didinamas jų ekonomikos atsparumas. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, didinti teritorinę sanglaudą Sąjungoje ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą;

(3) 2023 m. vasario 27 d. priimtu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/435 ([4]) („REPowerEU“ reglamentu) siekiama laipsniškai panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Tai padeda užtikrinti Sąjungos energetinį saugumą ir įvairinti jos energijos tiekimo šaltinius, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą; Čekija į nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus;

(4) 2021 m. birželio 1 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Čekija Komisijai pateikė savo nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal to reglamento 19 straipsnį Komisija, vadovaudamasi V priede pateiktomis vertinimo gairėmis, įvertino ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, veiksmingumą, efektyvumą ir darną. 2021 m. rugsėjo 8 d. Taryba priėmė Įgyvendinimo sprendimą, kuriuo patvirtinamas Čekijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimas ([5]); 2023 m. spalio 16 d. pagal 18 straipsnio 2 dalį tas sprendimas buvo iš dalies pakeistas, kad būtų atnaujintas negrąžintinos finansinės paramos didžiausias finansinis įnašas ir įtrauktas skyrius „REPowerEU“ ([6]). Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimamo sprendimo, kad Čekija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tam tikros reformos ar investicijos tarpinės ir galutinės reikšmės pasiektos patenkinamai, turi būti neregresuojama ankstesnių tos pačios reformos ar investicijos reikšmių atžvilgiu;

(5) 2025 m. sausio 21 d. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priėmė rekomendaciją, kuria patvirtinamas Čekijos nacionalinis vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas ([7]). Planas pateiktas pagal Reglamento (ES) 2024/1263 11 straipsnį ir 36 straipsnio 1 dalies a punktą ir apima laikotarpį nuo 2025 m. iki 2028 m., o jame pateiktas fiskalinis koregavimas paskirstytas per ketverius metus;

(6) 2024 m. lapkričio 26 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė 2025 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje ji Čekijos nenurodė kaip vienos iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos ir pasiūlymą dėl 2025 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. Taryba Rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ([8]) priėmė 2025 m. gegužės 13 d., o bendrą užimtumo ataskaitą – 2025 m. kovo 10 d.;

(7) 2025 m. sausio 29 d. Komisija paskelbė konkurencingumo kelrodį – strateginę programą, kuria siekiama per ateinančius penkerius metus padidinti ES konkurencingumą pasaulyje. Joje nustatytos trys tvariam ekonomikos augimui būtinos transformacijos: i) inovacijos; ii) priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir konkurencingumas ir iii) saugumas. Kad būtų panaikintas atotrūkis inovacijų srityje, ES siekia skatinti pramonės inovacijas, remti startuolių augimą įgyvendindama tokias iniciatyvas kaip ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategija ir skatinti tokių pažangių technologijų kaip dirbtinis intelektas ir kvantinė kompiuterija diegimą. Siekdama žalesnės ekonomikos, Komisija parengė išsamų Įperkamos energijos veiksmų planą ir nustatė švarios pramonės kursą, kuriais užtikrinama, kad perėjimas prie švarios energijos išliktų ekonomiškai efektyvus, palankus konkurencingumui, visų

([3]) 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) 2021 m. rugsėjo 8 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Čekijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (dok. ST 11047/21 INIT; ST 11047/21 ADD 1).

([6]) 2023 m. spalio 16 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2021 m. rugsėjo 8 d. Įgyvendinimo sprendimas dėl Čekijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (dok. ST 13383/23 INIT; ST 13383/23 ADD 1).

([7]) 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomendacija, kuria patvirtinamas Čekijos vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinis struktūrinis planas (OL C, C/2025/666, 2025 2 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/666/oj).

([8]) 2025 m. gegužės 13 d. Tarybos rekomendacija dėl euro zonos ekonominės politikos (OL C, C/2025/2782, 2025 5 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

pirma intensyviai energiją vartojančiuose sektoriuose, ir skatintų augimą. Siekdama sumažinti pernelyg didelę priklausomybę ir padidinti saugumą, Sąjunga yra pasiryžusi stiprinti pasaulines prekybos partnerystes, įvairinti tiekimo grandines ir užsitikrinti prieigą prie ypatingos svarbos žaliavų ir švarios energijos šaltinių. Šie prioritetai grindžiami horizontaliaisiais įgalinamaisiais veiksniais, t. y. reglamentavimo supaprastinimu, bendrosios rinkos gilinimu, konkurencingumo finansavimu ir santaupų ir investicijų sąjunga, skatinimu ugdyti įgūdžius ir kurti kokybiškas darbo vietas ir geresniu ES politikos koordinavimu. Konkurencingumo kelrodis suderintas su Europos semestru, taip užtikrinant, kad valstybių narių ekonominė politika derėtų su Komisijos strateginiais tikslais ir būtų laikomasi vienodo požiūrio į ekonomikos valdymą, kuriuo visoje Sąjungoje skatinamas tvarus augimas, inovacijos ir atsparumas;

(8) 2025 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau vykdomas tuo pat metu įgyvendinant EGADP. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visapusiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes šie planai padeda veiksmingai spręsti visus per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Šios konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra aktualios ir pagal Reglamento (ES) 2021/241 21 straipsnį iš dalies pakeistų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų vertinimui;

(9) 2025 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos apima pagrindinius ekonominės politikos uždavinius, kurie nepakankamai sprendžiami į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtrauktomis priemonėmis, atsižvelgiant į atitinkamus uždavinius, nustatytus 2019–2024 m. konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose;

(10) 2025 m. birželio 4 d. Komisija paskelbė 2025 m. Čekijai skirtą šalies ataskaitą. Joje įvertinta pažanga, Čekijos padaryta įgyvendinant atitinkamas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodyti Čekijai kylantys aktualiausi uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Čekijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos 2030 m. pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo bei socialinės atskirties mažinimo srityse, taip pat pažanga siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

Metinės pažangos ataskaitos vertinimas

(11) 2025 m. sausio 21 d. Taryba Čekijai rekomendavo tokį didžiausią grynųjų išlaidų augimo tempą: 4,5 % 2025 m., 2,5 % 2026 m., 2,6 % 2027 m. ir 2,9 % 2028 m., kuris atitinka didžiausią bendrą augimo tempą, apskaičiuotą atsižvelgiant į 2023 m., t. y. 10,1 % 2025 m., 12,9 % 2026 m., 15,8 % 2027 m. ir 19,2 % 2028 m. 2025 m. balandžio 30 d. Čekija pateikė metinę pažangos ataskaitą ([9]) dėl rekomenduojamo didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo laikymosi ir dėl reformų ir investicijų, kuriomis reaguojama į pagrindinius uždavinius, nustatytus šaliai skirtose Europos semestro rekomendacijose, įgyvendinimo. Metinė pažangos ataskaita taip pat atspindi pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį du kartus per metus Čekijos teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;

(12) Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir jo padariniai yra egzistencinis iššūkis Europos Sąjungai. Komisija rekomendavo koordinuotai aktyvuoti Stabilumo ir augimo pakto nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą, kad būtų galima remti ES pastangas greitai ir reikšmingai padidinti gynybos išlaidas, ir 2025 m. kovo 6 d. Europos Vadovų Taryba šiam pasiūlymui pritarė. Gavusi 2025 m. gegužės 22 d. Čekijos prašymą, 2025 m. liepos 8 d. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priėmė rekomendaciją, kuria Čekijai leidžiama nukrypti nuo rekomenduojamo didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo ir jį viršyti ([10]);

(13) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis ([11]), Čekijos valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo nuo 3,8 % BVP 2023 m. iki 2,2 % 2024 m., o valdžios sektoriaus skola padidėjo nuo 42,5 % BVP 2023 m. pabaigoje iki 43,6 % 2024 m. pabaigoje. Pagal Komisijos skaičiavimus, šie pokyčiai atitinka 0,0 % grynųjų išlaidų augimo tempą 2024 m. Metinėje pažangos ataskaitoje Čekijos įvertintas grynųjų išlaidų augimas 2024 m. sudaro 2,8 %. Komisijos vertinimu, grynųjų išlaidų augimas buvo mažesnis, nei nurodyta metinėje pažangos ataskaitoje. Komisijos

([9]) 2025 m. metinės pažangos ataskaitos pateikiamos https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([10]) 2025 m. liepos 8 d. Tarybos rekomendacija, kuria Čekijai leidžiama nukrypti nuo Tarybos pagal Reglamentą (ES) 2024/1263 nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo (nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos aktyvavimas) (OL C, C/2025/3962, 2025 8 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3962/oj).

([11]) Eurostato euro rodikliai, 2025 4 22.

skaičiavimų ir nacionalinių valdžios institucijų įverčių skirtumą lėmė tai, kad Komisija užregistravo 2023 m. vienkartines išlaidas, dėl kurių susidarė didesnė 2024 m. bazė, ir diskrecinių pajamų priemonių poveikis, atsiradęs dėl Čekijos ir Komisijos taikomų metodinių skirtumų. Remiantis Komisijos įverčiais, 2024 m. fiskalinė politika ([12]), apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, buvo stabdomoji (2,4 % BVP);

(14) remiantis metine pažangos ataskaita, pagal makroekonominį scenarijų, kuriuo grindžiamos Čekijos biudžeto projekcijos, numatoma, kad 2025 m. realusis BVP augs 2,0 %, o infliacija pagal SVKI 2025 m. bus 2,3 %. Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP išaugs 1,9 % 2025 m. ir 2,1 % 2026 m., o infliacija pagal SVKI bus 2,2 % 2025 m. ir 2,0 % 2026 m.;

(15) metinėje pažangos ataskaitoje numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas išliks 2,2 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. pabaigos padidės iki 44,5 %. Šie pokyčiai atitinka 3,3 % grynųjų išlaidų augimą 2025 m. Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas bus 2,3 % BVP. Pagal Komisijos skaičiavimus, šie pokyčiai atitinka 4,0 % grynųjų išlaidų augimą 2025 m. Šias didesnes grynųjų išlaidų augimo projekcijas, palyginti su metinėje pažangos ataskaitoje pateiktomis projekcijomis, lemia mažesnė Komisijos 2025 m. ES programų nacionalinio bendro finansavimo prognozė ir mažesnės Komisijos registruojamos vienkartinės išlaidos 2025 m. Remiantis Komisijos įverčiais, numatoma, kad 2025 m. fiskalinė politika, apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, bus iš esmės neutrali. Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. pabaigos turėtų padidėti iki 44,5 %. Skolos santykio su BVP padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi neigiamą nominalųjį balansą, kurį iš dalies atsveria nominaliojo BVP augimas;

(16) pagal Komisijos 2025 m. pavasario prognozę numatoma, kad Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) 2025 m. finansuojamos valdžios sektoriaus išlaidos sudarys 0,6 % BVP, palyginti su 0,4 % BVP 2024 m. Išlaidų finansavimas Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama suteikia galimybių vykdyti aukštos kokybės investicijas ir našumą skatinančias reformas be tiesioginio poveikio Čekijos valdžios sektoriaus balansui ir skolai;

(17) valdžios sektoriaus išlaidos gynybai Čekijoje 2021 m. sudarė 0,9 % BVP, 2022 m. – 1,0 % BVP, o 2023 m. – 1,2 % BVP ([13]). Pagal Komisijos 2025 m. pavasario prognozę numatyta, kad tiek 2024 m., tiek 2025 m. gynybos išlaidos sudarys 1,3 % BVP. Tai 0,4 procentinio punkto BVP daugiau nei 2021 m. Nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos taikymo laikotarpiu (2025–2028 m.) Čekijai leidžiama peržiūrėti valdžios sektoriaus išlaidų prioritetus arba padidinti valdžios sektoriaus pajamas, kad nuolat didesnės gynybos išlaidos nekeltų pavojaus fiskaliniam tvarumui vidutinės trukmės laikotarpiu;

(18) Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad grynosios išlaidos Čekijoje 2025 m. išaugs 4,0 %, o 2024 ir 2025 m. – iš viso 4,0 %. Remiantis Komisijos 2025 m. pavasario prognoze, numatoma, kad Čekijos grynųjų išlaidų augimo tempas 2025 m. bus mažesnis už rekomenduojamą didžiausią augimo tempą tiek per metus, tiek vertinant 2024 ir 2025 m. kartu;

(19) į metinę pažangos ataskaitą neįtrauktos biudžeto projekcijos po 2025 m. Remiantis iki prognozės duomenų galutinės datos turėta informacija apie politikos priemones, Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2026 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 2,2 % BVP. Šie pokyčiai atitinka 4,8 % grynųjų išlaidų augimą 2026 m. Remiantis Komisijos įverčiais, numatoma, kad 2026 m. fiskalinė politika, apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, bus iš esmės neutrali. Komisija prognozuoja, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2026 m. pabaigos padidės iki 45,4 %. Skolos santykio su BVP padidėjimas 2026 m. daugiausia atspindi neigiamą nominalųjį balansą, kurį iš dalies atsveria nominaliojo BVP augimas;

([12]) Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek ES biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinės trukmės laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones, bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų ir kitų Sąjungos fondų, pokyčio skirtumas;

([13]) Eurostatas, valdžios sektoriaus išlaidos pagal valstybės funkcijų klasifikatorių (COFOG). Dėl COFOG ir NATO apibrėžčių metodinių skirtumų COFOG apibrėžtimi pagrįstos išlaidos gali skirtis nuo NATO apibrėžtimi pagrįstų išlaidų.

Pagrindiniai politikos uždaviniai

(20) mokesčių ir išmokų sistema užkrauna didelę naštą mažas pajamas gaunantiems asmenims. Mažas pajamas gaunantys asmenys dažnai gauna mažai finansinės naudos iš darbo arba jos visai negauna dėl didelių sveikatos ir socialinių įmokų (neatskaitomų) ir išmokų, kurios mažėja didėjant pajamoms. Vienam darbuotojui, gaunančiam 50 % vidutinio darbo užmokesčio ir neturinčiam vaikų, Čekijoje darbo jėgos mokesčių pleištas, t. y. skirtumas tarp darbuotojų grynojo darbo užmokesčio ir jų išlaidų darbdaviams, yra vienas didžiausių ES, ir šis pleištas didėja jau daugiau kaip 10 metų. Čekijoje neveiklumo ir nedarbo spąstai (į darbo rinką patenkančių asmenų apmokestinimas) viršija ES vidurkį, o tai atgraso mažas pajamas gaunančius ir ne visą darbo dieną dirbančius darbuotojus nuo darbo. Pakoregavus darbo jėgos mokesčius, siekiant sumažinti mažas pajamas gaunantiems asmenims tenkančią naštą, į darbo rinką patektų daugiau žmonių iš šių namų ūkių, be to, jie pereitų nuo neoficialaus ar mažų garantijų darbo prie oficialaus ir standartinio darbo. Šį koregavimą derinant su didesniu nepakankamai išnaudojamų aplinkos ir nekilnojamojo turto apmokestinimo priemonių naudojimu, mokesčių sistema taptų palankesnė augimui;

(21) bendros Čekijos mokestinės pajamos, palyginti su BVP, 2023 m. buvo gerokai mažesnės už ES vidurkį (34 %, palyginti su 39 % ES vidurkiu). Mokesčių, kurie mažiau kenkia augimui, dalies didinimas yra galimybė remti ekonomikos augimą ir fiskalinį tvarumą. Periodiniai nekilnojamojo turto mokesčiai yra vieni iš mažiausiai augimui žalingų mokesčių, tačiau pajamos iš periodinių nekilnojamojo turto mokesčių yra labai mažos – 0,2 % BVP (palyginti su 0,9 % BVP ES vidurkiu 2023 m.). Nepaisant nedidelio periodinių nekilnojamojo turto mokesčių, išreikštų BVP dalimi, padidėjimo 2024 m. ir artimiausiais metais, periodinio pastatams ir vienetams taikomo nekilnojamojo turto apmokestinimo sistema vis dar grindžiama nekilnojamojo turto dydžiu, o tai lemia nevienodą tos pačios vertės nekilnojamojo turto apmokestinimą ir tai, kad apmokestinimas nekinta kartu su turto verte. Įgyvendinus nekilnojamojo turto mokesčio sistemą, grindžiamą nekilnojamojo turto vertėmis, suderintomis su rinkos verte, Čekija turėtų galimybę reguliariai atnaujinti nekilnojamojo turto vertes. Jei ši sistema būtų derinama su priemonėmis, skirtomis apsaugoti mažas pajamas gaunančius namų ūkius, tai padidintų mokesčių, kaip priemonės nekilnojamojo turto kainų kilimui sušvelninti ir veiksmingiausiam būsto fondo naudojimui, veiksmingumą. Tai savo ruožtu pagerintų būsto įperkamumą ir žmonių galimybes keisti gyvenamąją vietą dėl darbo – taip būtų skatinamas ekonomikos augimas ir dar labiau padidintos pajamos iš periodinių nekilnojamojo turto mokesčių. 2024 m. nekilnojamojo turto mokesčio tarifai buvo padidinti vidutiniškai maždaug 80 %. Be to, buvo išplėsta galimybė savivaldybėms koreguoti mokestines pajamas taikant koeficientus ir indeksuojant mokesčių tarifus pagal infliaciją, o ne pagal turto vertės pokyčius;

(22) Čekijos struktūrinis biudžeto balansas sumažėjo nuo vidutiniškai beveik subalansuoto biudžeto 2014–2019 m. laikotarpiu iki - 1,7 % 2024 m. Taip atsitiko dėl nuolatinių priemonių, pavyzdžiui, gyventojų pajamų mokesčio sumažinimo ir padidėjusių pensijų bei gynybos išlaidų, kurios nebuvo finansuojamos iš atitinkamo pajamų augimo. 2023 ir 2024 m. Čekija priėmė teisėkūros reformas, kuriomis įgyvendinama ilgalaikė konkrečiai šaliai skirta rekomendacija dėl pensijų. Įgyvendinus reformas, teisės aktais nustatytas pensinis amžius per laikotarpį iki 2056 m. padidinamas iki 67 metų, sulėtinamas naujai skiriamų pensijų augimas, sutrumpinama ilgiausia ankstyvo išėjimo į pensiją trukmė ir sugriežtinamos ankstyvo išėjimo į pensiją sąlygos. Numatoma, kad dėl šių priemonių padidės faktinis pensinis amžius, o viešųjų išlaidų pensijoms didėjimas ilguoju laikotarpiu bus apribotas 1,9 procentinio punkto BVP ([14]). Visiškai įgyvendinus neseniai priimtas pensijų reformas, būtų lengviau mažinti su visuomenės senėjimu susijusį išlaidų spaudimą ir su tuo susijusią riziką fiskaliniam tvarumui;

(23) išlieka rizika fiskaliniam tvarumui. Nuo 2025 m. dirbantys pensininkai turi teisę į socialinio draudimo nuolaidą. Rizika fiskaliniam tvarumui būtų dar labiau sumažinta, jei būtų remiamas vyresnio amžiaus darbuotojų, neprašančių senatvės pensijos, įsidarbinamumas, vadovaujantis tinkama sąnaudų ir naudos analize dėl asmenų, kurie netrukus išeis į pensiją, motyvų dirbti ilgiau;

(24) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir to reglamento V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos ne vėliau kaip 2026 m. Numatoma, kad jos padės veiksmingai spręsti visus atitinkamose konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Kad būtų padidintas Čekijos ilgalaikis konkurencingumas vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir kartu užtikrinant socialinį

([14]) https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en.

teisingumą, per šį glaustą laikotarpį labai svarbu užbaigti veiksmingą gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, įgyvendinimą. 2025 m. birželio 4 d. priimtame Komisijos komunikate „Priemonė „NextGenerationEU“. Laikotarpis iki 2026 m.“ paaiškinamas priemonės pabaigoje taikytinas tvarkaraštis ir pateikiamos gairės valstybėms narėms iki 2026 m. rugpjūčio 31 d. maksimizuoti įgyvendinimą, be kita ko, gairės dėl to, kaip toliau racionalizuoti savo gaivinimo ir atsparumo planus, pateikiami pagrindiniai pasirinkimai, į kuriuos reikia atsižvelgti tuos planus peržiūrint, taip pat pabrėžiama, jog svarbu iš anksto vykdyti kruopštų bendrą planavimą, kad 2026 m. būtų pateikti paskutiniai mokėjimo prašymai. Čekija jau padarė pažangą įgyvendindama reformas ir investicijas, kurios įtrauktos į jos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Siekiant iki 2026 m. rugpjūčio mėn. įvykdyti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įsipareigojimus, labai svarbu, kad spręsdama atitinkamus uždavinius Čekija paspartintų reformų ir investicijų įgyvendinimą. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo lėšų įsisavinimą ypač varžo riboti kai kurių įgyvendinančiųjų institucijų administraciniai gebėjimai. Tai ypač akivaizdu tose srityse, kuriose reikia daugiau ekspertinių žinių, kaip antai skaitmeninės ir žaliosios pertvarkų atveju. Lėšų įsisavinimą taip pat riboja mažas ir neveiksmingas finansinių priemonių naudojimas ir nepakankamai tikslinga parama dotacijomis. Kad būtų užtikrinta plataus masto atsakomybė už sėkmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, itin svarbus tebėra sistemingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(25) Čekijoje paspartėjo sanglaudos politikos programų, apimančių paramą iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Teisingos pertvarkos fondo (TPF), „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) ir Sanglaudos fondo, įgyvendinimas. Svarbu ir toliau dėti pastangas, kuriomis siekiama užtikrinti, kad šios programos būtų greitai įgyvendinamos, ir kartu kuo labiau padidinti jų poveikį vietoje. Čekija jau imasi veiksmų pagal savo sanglaudos politikos programas, kad padidintų konkurencingumą ir augimą, kartu didindama socialinę sanglaudą. Tuo pat metu Čekija toliau susiduria su sunkumais, įskaitant sunkumus, susijusius su jos inovacijų potencialo didinimu, be kita ko, investuojant į ypatingos svarbos technologijas, taip pat didėjantį spaudimą būsto srityje ir įgūdžių trūkumą bei neatitiktį. Pagal Reglamento (ES) 2021/1060 18 straipsnį, atliekant sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą Čekija turi peržiūrėti kiekvieną programą, atsižvelgdama, be kita ko, į 2024 m. priimtose šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius. 2025 m. balandžio 1 d. priimtais Komisijos pasiūlymais ([15]) kiekvienos programos laikotarpio vidurio peržiūros rezultatų vertinimo pateikimo terminas pratęsiamas po 2025 m. kovo 31 d. Jais taip pat suteikiama lankstumo galimybių, kad būtų padedama paspartinti programų įgyvendinimą, ir paskatų valstybėms narėms sanglaudos politikos išteklius paskirstyti penkioms Sąjungos strateginėms prioritetinėms sritims, t. y. strateginių technologijų konkurencingumui, gynybai, būstui, hidrologiniam atsparumui ir energetikos pertvarkai, taip pat investicijoms į įgūdžius prioritetiniuose sektoriuose, kartu ESF+ programose daugiausia dėmesio ir toliau skiriant pažeidžiamiausioje padėtyje esantiems asmenims;

(26) Europos strateginių technologijų platforma (STEP) suteikia galimybę investuoti į vieną iš pagrindinių ES strateginių prioritetų, stiprinant ES konkurencingumą. STEP parama nukreipiama per 11 esamų ES fondų. Valstybės narės taip pat gali prisidėti prie programos „InvestEU“, pagal kurią remiamos investicijos į prioritetines sritis. Čekija galėtų optimaliai pasinaudoti šiomis iniciatyvomis ypatingos svarbos technologijų, įskaitant švarias ir efektyviai išteklius naudojančias technologijas, kūrimui ar gamybai remti;

(27) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami pasitelkiant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą ir kitus ES fondus, Čekija turėtų veiksmingai spręsti likusius uždavinius, susijusius su priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu, viešuoju administravimu, verslo aplinka ir įgūdžiais bei švietimu;

(28) Čekija pradėjo esmines valstybės tarnybos reformas, kad pagerintų savo valstybės tarnybos veikimą, įskaitant valstybės tarnybos aktų pakeitimus tiek nacionaliniu, tiek regioniniu lygmenimis, kuriais nustatytos vyresniųjų pareigybių terminų ribos ir lankstesnis įdarbinimas. Tačiau vis dar kyla sisteminių sunkumų pritraukiant, išlaikant ir ugdant kvalifikuotus specialistus, visų pirma ekspertų, vadovų ir skaitmeninių technologijų srityse. Susiskaidęs žmogiškųjų išteklių valdymas ir palyginti mažas viešojo sektoriaus darbo užmokestis kenkia viešojo administravimo sistemos, kaip darbdavio, konkurencingumui. Galimas reformų poveikis nebuvo tinkamai stebimas ir dėl ribotų duomenų yra sunku stebėti pažangą. Siekiant didinti paslaugų veiksmingumą ir kokybę ir taip paskatinti konkurencingumą ir ekonominį vystymąsi, labai svarbu stiprinti Čekijos viešojo administravimo sistemos gebėjimus pritraukti, išlaikyti ir ugdyti talentus;

(29) nors viešojo sektoriaus veiklos rezultatai išliko palyginti stabilūs, strateginio planavimo, tarpžinybinio koordinavimo ir įrodymais pagrįsto politikos formavimo spragos ir toliau daro poveikį politikos kokybei ir nuoseklumui. Išsamios ilgalaikių investicijų planavimo sistemos nebuvimas kenkia politikos įgyvendinimui ir poveikiui. politikos nuoseklumą ir įgyvendinimą padėtų tobulinti strateginio valdymo stiprinimas ir departamentų izoliuotumo mažinimas;

([15]) Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl konkrečių priemonių strateginiams uždaviniams spręsti atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/1058 ir (ES) 2021/1056 (COM(2025) 123 *final*).

(30) kaip nustatyta Konkurencingumo kelrodyje, visos ES, nacionalinės ir vietos institucijos privalo dėti daug pastangų, kad būtų parengtos paprastesnės taisyklės ir paspartintos administracinės procedūros. Komisija nustatė plataus užmojo administracinės naštos mažinimo tikslus: bent 25 % ir bent 35 % MVĮ atveju; ji taip pat sukūrė naujų priemonių šiems tikslams pasiekti, įskaitant sistemingą ES teisės aktų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ir aktyvesnį suinteresuotųjų subjektų dialogą. Kad įgyvendintų šį užmojį, Čekija taip pat turi imtis veiksmų. 72 % įmonių mano, kad joms vykdyti verslą Čekijoje trukdo sudėtingos administracinės procedūros ([16]);

(31) vis dar kyla problemų, susijusių su viešojo administravimo institucijų įgyvendinimo gebėjimais. Tokie procesai, kaip teritorijų planavimas, tebėra sudėtingi ir lėti ir jie gerokai varžo verslo aplinką, konkurencingumą ir ekonominę plėtrą. Tai pagrindinės priežastys, dėl kurių Čekija 2023 m. ES turėjo septintą mažiausią teritoriją pagal vienam asmeniui išduotus statybos leidimus. Jos trukdo įmonėms, nes stabdo komercinę plėtrą ir didina su ja susijusias išlaidas, stabdo sparčiosios skaitmeninės infrastruktūros diegimą, dėl lėto energetikos infrastruktūros modernizavimo didina energijos sąnaudas, o dėl nepakankamos įperkamo būsto pasiūlos mažina darbo jėgos judumą. Būsto įperkamumą dar labiau apsunkina neoptimalios mokesčių paskatos, kuriomis neskatinamas žemės naudojimas, subsidijuojamas būsto pirkimas, o ne statyba, ir pirmenybė teikiama trumpalaikei, o ne ilgalaikei nuomai. Ypač didelę naštą teritorijų planavimo taisyklės užkrauna dideliuose miestuose, kur miesto planui atnaujinti gali prireikti daugiau kaip dešimtmečio. Šiam procesui paspartinti būtina reforma, visų pirma pritaikant kompetencijas ir diferencijuojant planavimo reikalavimus, taikomus mažos ir didelės apimties statybos darbams. Tokios priemonės galėtų gerokai padidinti miestų plėtros veiksmingumą ir gebėjimą reaguoti. Kalbant apie leidimų išdavimą, padaryta pažanga teisinės sistemos ir, tam tikru mastu, skaitmeninimo srityje, tačiau teigiamo poveikio vietoje dar nematyti. Šį procesą galėtų paspartinti tolesnis skaitmeninimo ir statybos tarnybų pajėgumų bei valdymo gerinimas;

(32) suskaidytas Čekijos savivaldybių valdymas yra rimta problema konkurencingumui, nes dėl to ribojamas administracinis efektyvumas ir veiksmingas ES finansavimo naudojimas, visų pirma kalbant apie mažas savivaldybes ir vietos suinteresuotuosius subjektus. Nors nauja savivaldybių bendruomenėms skirta teisinė sistema tam tikrais atžvilgiais gali užtikrinti bendras paslaugas ir aprūpinti darbuotojais, jos įsisavinimas yra labai ribotas. Stiprinant savivaldybių bendradarbiavimą, be kita ko, plečiant naujosios teisinės sistemos, skirtos savivaldybių bendruomenėms, įsisavinimą, didinant viešųjų pirkimų praktikos profesionalumą ir teikiant didesnę paramą paramos gavėjams (per projektų vadovus, bendrų paslaugų platformas ir gaires) būtų padidinti vietos administravimo pajėgumai bei veiksmingumas ir skatinama regioninė sanglauda;

(33) Čekija turi neišnaudotą potencialą didinti konkurencingumą, ypač struktūriškai paveiktuose regionuose. Sumažėjęs konkurencingumas ypač pastebimas struktūriškai paveiktuose Karlovi Varų, Ūsčio ir Moravijos-Silezijos – tai matyti iš neigiamo atvykstančio / išvykstančio jaunimo srautų balanso. Trūksta veiksmingos paramos šių regionų administraciniams gebėjimams stiprinti;

(34) Čekijos namų ūkių santaupų lygis yra didesnis nei ES vidurkis – grynieji pinigai ir indėliai sudaro 42,7 % namų ūkių turto, t. y. viršija ES vidurkį. Sutelkus šį turtą, kad per kapitalo rinkas būtų finansuojamas itin reikalingas priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo ir ekonomikos skaitmeninimo procesas, būtų galima atverti papildomą finansavimą įmonėms, kurių pagrindiniai finansavimo šaltiniai yra įmonių vidaus finansavimas ir bankų teikiamas skolinimas. Padidinus dabartinę 6,6 % biržinių akcijų ir obligacijų dalį verslo finansavimo šaltinių derinyje, būtų galima gerokai sustiprinti Čekijos konkurencingumą ir sumažinti infliacijos poveikį namų ūkių santaupoms;

(35) viešojo finansavimo pritraukimas tebėra labai svarbus siekiant sutelkti privatųjį finansavimą konkurencingumui remti. Čekijoje vis dar mažai naudojamasi finansinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, sanglaudos fondų lėšomis remiamomis atnaujinamosiomis priemonėmis (2,36 %, palyginti su 9 % ES vidurkiu). Be to, patirtis, įgyta įgyvendinant finansines priemones pagal EGADP, parodė, kad yra daug galimybių tobulinti ir plėsti šių priemonių naudojimą, kad būtų skatinamos privačiosios investicijos į Čekijos ekonomiką ir remiamas paramos dotacijomis atsisakymas. Tačiau Nacionalinis plėtros bankas ir toliau veikia neišnaudodamas viso savo potencialo, turi ribotus pajėgumus palyginti su kitais tokio pobūdžio bankais iš ES ir nepakankamus administracinius gebėjimus. Nacionalinio plėtros banko stiprinimas padėtų išlaisvinti jo potencialą siekiant spręsti rinkos nepakankamumo ir rizikos kapitalo trūkumo problemas, kad būtų skatinamos inovacijos, neišstumiant privačių finansų įstaigų;

([16]) Greitoji apklausa „Įmonių požiūris į korupciją ES“, „Eurobarometro“ ataskaita (2024 m. balandžio mėn.).

(36) parama įmonių atsiskyrimui ir startuolių ekosistemai, įskaitant verslo kūrimą, veiklos masto didinimą ir plėtrą, tebėra labai svarbi spartinant ekonomikos augimą ir inovacijas. Startuoliams vis dar kyla sunkumų, nes jiems sunku užsitikrinti finansavimą, trūksta kvalifikuotų darbuotojų ir jie susiduria su sudėtinga biurokratija. Čekijos įmonės vis dar nurodo, kad administracinių procesų sudėtingumas yra didelė kliūtis verslui (72 %, palyginti su 66 % ES vidurkiu), įskaitant startuolius, kurie nesinaudoja darbuotojų akcijų pasirinkimo sandorių planais, nes sistema neatspindi realių įmonių poreikių. Siekiant didinti novatoriškų Čekijos įmonių patrauklumą ir konkurencingumą, būtų naudinga didinti paramą startuoliams ir atskirtosioms įmonėms, atveriant finansavimo galimybes, didinti jų patrauklumą kvalifikuotiems darbuotojams ir mažinti administracinę naštą, visų pirma optimizuojant darbuotojų akcijų pasirinkimo sandorių reglamentavimo sistemą;

(37) Čekijos rezultatams inovacijų srityje toliau kenkia neveiksmingas technologijų ir žinių perdavimas ir silpni akademinės bendruomenės ir verslo ryšiai. Įmonių finansuojamiems moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai skirtos viešosios išlaidos vis dar sudaro tik apie pusę ES vidurkio (0,024 %. BVP, palyginti su 0,050 % ES vidurkiu) ir pastaruoju metu mažėja – tai rodo, kad akademinės bendruomenės ir įmonių bendradarbiavimas yra nepakankamas ir jam trūksta paskatų. Tai daro didelį poveikį mokslinių tyrimų rezultatų perkėlimui į ekonomiką ir riboja Čekijos inovacinius pajėgumus. Tai matyti, pavyzdžiui, iš to, kad teikiama mažai patentų paraiškų – šis skaičius yra mažesnis už ES vidurkį (patentų paraiškos, pateiktos pagal Patentinės kooperacijos sutartį, 2022 m. sudarė 0,7 vienam milijardui EUR BVP, palyginti su 2,8 ES vidurkiu). Šią problemą galėtų padėti spręsti priemonės, kuriomis Čekijoje struktūriškai gerinamas ir stiprinamas technologijų perdavimas, visų pirma siekiant, kad technologijų perdavimas būtų veiksmingesnis ir būtų sudarytos palankesnės sąlygos kurti atskirtąsias įmones;

(38) taip pat yra galimybių pagerinti viešosios paramos novatoriškoms įmonėms organizavimą. Tik trečdalis įmonių, kurios nuolat vykdo mokslinių tyrimų ir plėtros (MTP) veiklą, naudojasi netiesiogine viešąja parama MTP mokesčių paskatų forma, o mažos ir neseniai įsikūrusios įmonės šiomis paskatomis naudojasi dar rečiau. Veiksmai, kuriais siekiama pagerinti šią padėtį, turėtų būti derinami su veiksmais, kuriais siekiama, kad MTP mokesčių atskaita įmonėms taptų patrauklesnė ir kad būtų sumažinta biurokratinė našta;

(39) nuo Rusijos invazijos į Ukrainą pradžios didelę priklausomybę nuo iškastinio kuro importo iš Rusijos Čekija mažino įvairindama gamtinių dujų tiekimą. Nepaisant to, Čekija tebėra labai priklausoma nuo importuojamo iškastinio kuro, o anglys, nafta ir dujos 2023 m. sudarė atitinkamai 28,7 %, 25 % ir 15 % jos energijos rūšių derinio. Be to, didžiausia galutinio energijos suvartojimo dalis tenka transporto sektoriui (30,9 % visos suvartojamos energijos), taip pat namų ūkių suvartojamai energijai (28,2 %) ir pramonei (26,2 %). Dėl didelės šalies priklausomybės nuo šio kuro ji susiduria su kainų šuoliais, o tai daro didelį neigiamą poveikį namų ūkiams ir energijai imliai pramonei. Siekiant sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro, labai svarbu paspartinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą, ypatingą dėmesį skiriant didelio masto atsinaujinantiesiems energijos ištekliams. Kitas svarbus elementas – spartesnės investicijos į šildymo ir pramonės sektorių priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą;

(40) Čekija reformavo savo teisės aktų sistemą, kuria reglamentuojamas atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas, tačiau, siekiant užtikrinti rinkos stabilumą ir nuspėjamumą, reikia papildomų paskatų ir didelių investicijų. Tai taip pat pritrauktų papildomų privačių investicijų į atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Atsinaujinančiųjų išteklių energijos aukcionai ir elektros energijos pirkimo sutarčių naudojimas Čekijoje vis dar yra labai riboti – pirmoji juridinių asmenų pirkimo sutartis buvo sudaryta 2021 m. Pradėjus rengti elektros energijos aukcionus ir sudarant ilgalaikes sutartis, būtų sudarytos sąlygos plėtoti platesnio masto atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektus, neapsiribojant tradicinėmis paramos schemomis, taip pat būtų sudarytos galimybės energijai imlioms pramonės šakoms mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro;

(41) riboti Čekijos skirstymo sistemos tinklo pajėgumai ir poreikis atnaujinti tinklą toliau trukdo sparčiai diegti atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir daugiau į juos investuoti. Nors Čekija neseniai patvirtino reformas, kuriomis siekiama sutrumpinti prijungimo prie tinklo eiles ir padidinti skaidrumą, investicijos tebėra mažesnės nei būtina tam, kad būtų užtikrintas naujų atsinaujinančiųjų energijos išteklių prijungimas, didesnė elektrifikacija, darnaus judumo plėtra ir pasiektas toks lygis, kurio reikia siekiant pagerinti lankstumo paslaugų teikimą nenaudojant iškastinio kuro, pavyzdžiui, diegiant energijos kaupimo sistemas ir pažangiuosius skaitiklius. Elektros energijos duomenų centras pradėjo dalijimosi energija operacijas. Vis dėlto baigiamojo etapo, kuriuo sudaromos sąlygos teikti lankstumo paslaugas, įgyvendinimas vėluoja;

(42) energijos vartojimo intensyvumas Čekijoje yra vienas didžiausių ES, o tai reiškia, kad jai būtų naudinga didinti energijos taupymą orientuojantis į esminę renovaciją. Nepaisant dabartinių renovacijos rėmimo programų, galutinis energijos suvartojimas pastatuose, ypač viešuosiuose pastatuose, išlieka didelis. Iš dalies taip yra dėl didelio elektros energijos ir dujų kainų santykio, kuris skatina šildymui naudoti dujas ir atgraso nuo perėjimo prie šilumos siurblių ir

elektrifikavimo. Aktyviau dekarbonizuojant šildymo sektorių ir teikiant paramą atsinaujinančiųjų išteklių naudojimui šildymui ir vėsinimui, Čekijoje būtų skatinama švarių technologijų (pvz., šilumos siurblių) gamyba. Novatoriškų finansinių priemonių, pavyzdžiui, energijos vartojimo efektyvumo sutarčių, naudojimas galėtų paspartinti lėtą viešųjų pastatų renovaciją ir paremti Čekijos veiksmus, kuriais siekiama 2030 m. tikslo pastatų energijos suvartojimą sumažinti 8 %, palyginti su 2020 m. lygiu;

(43) konkurencingumą ir našumą varžo darbuotojų trūkumas. Čekija galėtų padidinti moterų, auginančių mažus vaikus, užimtumo lygį, atsižvelgiant į mažą moterų, dirbančių praėjus keleriems metams po gimdymo, skaičių. 2024 m. mokesčių kreditai neaktyviam sutuoktiniui buvo taikomi tik asmenims, prižiūrintiems iki 3 metų amžiaus vaikus, tačiau mokesčių ir išmokų sistema vis tiek atgraso mažas pajamas gaunančius tėvus, visų pirma motinas, grįžti į darbą. Dideli mokesčių atskaitymai už nedirbančius sutuoktinius ir išmokos šeimai, skatinantys mažiau uždirbančius tėvus naudotis ilgomis atostogomis, skatina tėvus, visų pirma motinas, nedirbti ir neieškoti darbo. 2023 m. antrųjų šeimoje uždirbančių asmenų darbo užmokesčio apmokestinimas viršijo ES vidurkį ir to paties lygio darbo užmokestį gaunančių vienišų asmenų mokesčių pleištą. Skatinant mažesnes pajamas gaunančius tėvus dirbti arba ieškoti darbo, taip pat būtų gauta daugiau pajamų socialinės apsaugos fondams ir apskritai viešiesiems finansams remti;

(44) moterų, ypač turinčių mažų vaikų, dalį darbo rinkoje taip pat riboja ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros bei ilgalaikės priežiūros paslaugų trūkumas. Jaunesnių nei ketverių metų vaikų tėvams sunku susirasti vaikų priežiūros paslaugas, todėl mažiau uždirbantis vienas iš tėvų nėra skatinamas dirbti. Moterų ir vyrų užimtumo skirtumas 25–34 m. amžiaus asmenų grupėje 2024 m. buvo 36,1 procentinio punkto (palyginti su 25,2 procentinio punkto ES vidurkiu), t. y. dirbančių moterų šalyje buvo beveik 67 tūkstančiais mažiau nei būtų buvę tuo atveju, jei vidutinis vyrų ir moterų užimtumo skirtumas Čekijoje būtų toks, kaip ES;

(45) darbuotojų trūkumas ir įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis tebėra skubiai spręstinos problemos, trukdančios Čekijos ekonomikos konkurencingumui. Šias problemas būtų galima spręsti palengvinant perėjimą iš vienos darbo vietos į kitą, įskaitant tokias priemones kaip būsto įperkamumo didinimas arba reglamentuojamųjų profesijų reformavimas, kad būtų sumažintos didelės profesinio sertifikavimo kliūtys. Be to, Čekijai teko didžiausias vienam gyventojui tenkantis iš Ukrainos perkeltų asmenų, kuriems suteikta laikina apsauga, srautas visoje ES. Daugiau kaip 50 % perkeltųjų ukrainiečių dirba mažiau kvalifikuotus darbus nei dirbo Ukrainoje, o kalbos mokėjimas, kaip pranešama, yra akivaizdi kliūtis. Be to, maždaug 30 % jų nurodė, kad kliūtis geresniam darbui gauti yra kvalifikacijos pripažinimas. Supaprastinus užsienyje įgytų kvalifikacijų pripažinimo procedūrą ir į darbo rinką įtraukus daugiau asmenų iš nepakankamai atstovaujamų grupių, įskaitant asmenis, perkeltus iš Ukrainos taikant laikinąją apsaugą, ir romus, įtampa darbo rinkoje galėtų sumažėti;

(46) mažėja besimokančiųjų aukštojo mokslo įstaigose ir aukštąjį išsilavinimą įgyjančiųjų skaičiai, todėl didėja kvalifikuotų darbuotojų trūkumas. Nuo 2021 m. tretinį išsilavinimą įgyjančių 25–34 m. asmenų skaičius mažėjo ir yra ketvirtas mažiausias ES (33,5 %, palyginti su 44,2 % ES vidurkiu), o tai toli gražu neatitinka ES tikslo – 45 %. 2016–2021 m. įstojusiųjų mokytis skaičius sumažėjo 11,6 %, o mokymosi nebaigusių asmenų skaičius tebėra didelis;

(47) sistemines problemas atspindi didelis mokymosi nebaigusių asmenų skaičius, visų pirma gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) srityse, ir nuo 2017 m. mažėjantis besimokančiųjų STEM programose skaičius. 2022 m. tik 11,9 moterų iš tūkstančio 20–29 m. amžiaus asmenų baigė STEM sričių studijas, t. y. mažiau nei ES vidurkis (15,1). Pakankamo profesinio orientavimo ir finansinės paramos studentams trūkumas yra vienas iš veiksnių, lemiančių didelį mokymosi nebaigusių asmenų skaičių Čekijos aukštojo mokslo įstaigose;

(48) Čekijoje trūksta bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų, o mokinių galimybės pereiti nuo bendrojo ugdymo prie specializuoto išsilavinimo yra menkos – tai riboja jų perspektyvas sėkmingai siekti aukštojo mokslo. Nors per pastaruosius 30 metų moksleivių susidomėjimas tretiniu išsilavinimu labai padidėjo, bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų skaičius atsilieka nuo paklausos. Dėl bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų trūkumo moksleiviai verčiami stoti į mažiau konkurencingas profesines mokyklas, o tai lemia ankstyvą specializaciją. Nors du trečdaliai asmenų, baigusių profesinį rengimą ir mokymą, dalyvauja tretinio mokslo sistemoje, jų sėkmės rodikliai yra mažesni, nei besimokančiųjų pagal bendrojo ugdymo programas, ir prisideda prie nuolat žemų tretinio išsilavinimo rezultatų.

Siekdama spręsti šias problemas, Čekija neseniai paskelbė apie veiksmus, kuriais siekiama sukurti naujus būdus, apimančius bendruosius ir profesinius dalykus, ir siekia modernizuoti profesinio rengimo ir mokymo programas, kad jos atitiktų darbo rinkos poreikius. Siekiant geriau parengti vidurinį išsilavinimą įgijusius mokinius darbo rinkai ir remti jų perėjimą į tretinio išsilavinimo sistemą, tolesni patobulinimai galėtų būti orientuoti į i) mokymosi darbo vietoje galimybių didinimą, ii) lengvesnį perėjimą iš švietimo sistemos į darbo rinką, iii) geresnes galimybes studentams pereiti nuo bendrojo ugdymo prie profesinio vidurinio ugdymo ir atvirkščiai, iv) bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų gebėjimų didinimą ir v) galimybių įgyti tretinį išsilavinimą įvairinimą ir plėtimą,

REKOMENDUOJA Čekijai 2025 ir 2026 m. imtis šių veiksmų:

1. Didinti bendras išlaidas gynybai bei saugumui ir stiprinti pasirengimą, kartu užtikrinant skolos tvarumą laikantis 2025 m. kovo 6 d. Europos Vadovų Tarybos išvadų. Laikytis 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomenduoto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo ir kartu pasinaudoti galimybe pagal nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą didinti gynybos išlaidas. Sumažinti mokesčių naštą mažas pajamas gaunantiems darbuotojams. Padidinti pajamas iš periodinių nekilnojamojo turto mokesčių. Didinti paskatas žmonėms, artėjantiems prie pensinio amžiaus, dirbti toliau.

2. Atsižvelgiant į reformų ir investicijų užbaigimo tinkamu laiku terminus, taikomus pagal Reglamentą (ES) 2021/241, paspartinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, įgyvendinimą. Paspartinti sanglaudos politikos programų (ERPF, TPF, ESF+, Sanglaudos fondo) įgyvendinimą, pasinaudojant, kai tinkama, laikotarpio vidurio peržiūros teikiamomis galimybėmis. Optimaliai pasinaudoti ES priemonėmis, įskaitant programos „InvestEU“ ir Europos strateginių technologijų platformos teikiamas galimybes, siekiant padidinti konkurencingumą.

3. Stiprinti Čekijos viešojo administravimo gebėjimus pritraukti, išlaikyti ir ugdyti talentus, visų pirma pritraukti analitinių, vadybos ir IT įgūdžių turinčius asmenis. Stiprinti strateginio valdymo gebėjimus, kad būtų padidintas nuoseklumas apimant įvairias politikos kryptis. Supaprastinti miestų planavimą ir sumažinti administracinę naštą gerinant skaitmeninimą, gebėjimus ir statybos tarnybų valdymą. Skatinti ir supaprastinti savivaldybių administracijų bendradarbiavimą. Teikti paramą administracinių gebėjimų stiprinimui ir šią paramą fokusuoti į struktūriškai paveiktus regionus.

4. Stiprinti kapitalo rinkas, didinti verslo galimybes gauti ne bankų finansavimą, gerinti taupymo, investicijų bei inovacijų sąlygas skatinant namų ūkių investicijas į kapitalo rinkas bei gerinti esamų ilgalaikių taupymo produktų veiksmingumą telkiant naujas ilgalaikes investicijas. Skatinti institucinius investuotojus investuoti į biržines ir nebiržines akcijas, taip pat rizikos kapitalą ir privatų akcinį kapitalą. Didinti finansinių priemonių naudojimą, be kita ko, stiprinant Nacionalinio plėtros banko gebėjimą sutelkti privatųjį finansavimą konkurencingumui ir ekonomikos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimui didinti. Remti startuolių ir atskirtų įmonių kūrimą, pavyzdžiui, tobulinant teisės aktus dėl darbuotojų akcijų pasirinkimo sandorių planų. Skatinti inovacijas, be kita ko, sudarant palankesnes sąlygas technologijų perdavimui iš akademinės bendruomenės verslui. Geriau išnaudoti MTP mokesčių lengvatų potencialą siekiant skatinti inovacijas privačiajame sektoriuje.

5. Mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro, visų pirma kelių transporto, šildymo ir elektros energijos gamybos sektoriuose. Toliau skatinti didelio masto atsinaujinančiųjų išteklių energijos pajėgumų diegimą, visų pirma rengiant atsinaujinančiųjų išteklių energijos aukcionus ir skatinant sudaryti ilgalaikes elektros energijos pirkimo sutartis. Didinti investicijas į elektros tinklus, kad būtų padidintas lankstumas nenaudojant iškastinio kuro ir sudarytos sąlygos elektrifikuoti transporto ir pramonės procesus. Užtikrinti greitą visų Elektros duomenų centro funkcijų įgyvendinimą. Priimti priemones, kuriomis būtų mažinamas energijos suvartojimas ir taršos anglies dioksidu intensyvumas pastatų sektoriuje, ypač viešųjų pastatų ūkyje.

6. Mažinti mokesčių ir išmokų sistemos paskatas tėvams nedirbti ir didinti vaikų priežiūros ir priežiūros paslaugų pasiūlą, kad daugiau moterų būtų skatinamos įsitraukti į darbo rinką. Didinti ekonomikos konkurencingumą ir mažinti darbo jėgos trūkumą sprendžiant įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties problemą, supaprastinant užsienyje įgytų kvalifikacijų pripažinimą ir didinant nepakankamai atstovaujamų grupių dalyvavimą darbo rinkoje. Gerinti mokymosi rezultatus didinant dalyvavimą tretinio išsilavinimo sistemoje, mažinant mokymosi nebaigusių asmenų skaičių ir teikiant

didesnę paramą studentams. Didinti gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos studentų ir absolventų, ypač moterų, skaičių. Suteikti daugiau galimybių įgyti bendrąjį vidurinį išsilavinimą, sudaryti sąlygas mokiniams pereiti nuo bendrojo lavinimo prie profesinio mokymo ir atvirkščiai ir teikti didesnę paramą palankių sąlygų neturinčioms mokykloms ir mokiniams, įskaitant romus.

Priimta Briuselyje 2025 m. liepos 8 d.

Tarybos vardu

Pirmininkė

S. LOSE